

Osmanlı Malî Bürokrasisi Gözünden 15-16. Yüzyıllarda Osmanlı Kale Mimarisi

Özgür Kolçak

Osmanlılar kabaca 15. yüzyılın ortasından itibaren ellerine geçirdikleri veya temelden inşa ettikleri askerî savunma yapılarını ateşli silahlar çağının gereklerine uygun hale getirmeye çalıştılar. Bu girişimler doğal olarak hatırı sayılır miktarda maddi kaynağın kale inşa ve tamirlerine yöneltilmesi anlamına geliyordu. Osmanlı bürokrasisinin Sultan II. Bayezid devrinde girişilen kapsamlı kale tamir ve yenileme faaliyetlerine dair tutmuş olduğu resmî kayıtlar bu bağlamda öncü belge koleksiyonları olarak değerlendirilebilir. Osmanlı maliye katipleri, 16. yüzyılda derledikleri külliyetli masraf defterlerinde imparatorluğun dört bir yanındaki sivil veya askeri inşaat ve tamiratları icmal ve mufassal muhasebeler haline getirdiler.

Önerilen bildiri, 15 ve 16. yüzyıllarda tutulmuş muhasebe-masraf defterleri üzerinden Osmanlı yönetiminin bu tarihlerde kale yapım ve mimarisine hangi vasıtalarla kaynak ayırdığını, kale inşa ve onarımlarında çalışan kadroları, bu esnada kullanılan malzeme türlerini, ortalama faaliyet sürelerini vs. gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Ö. L. Barkan'ın Süleymaniye Cami ve İmaret İnaatı isimli abidevi eserinin ikinci cildinde yer alan belge neşirleri, TSMA e. 755/51 künyeli uzunca bir arz ve Maliyeden Müdevver Defterler serisinde muhafaza edilen 55 ve 523 numaralı hacimli muhasebe derlemeleri (ve konuya ilişkin başka bazı arşiv kayıtları) sunumun ana kaynak malzemesini oluşturmaktadır. Bildiride, defterlerde sayılan yapı malzemeleri, teknik personel isimleri ve bazı hallerde bütçenin hangi somut kalemlere harcandığını gösteren kayıtlardan hareketle erken modern Osmanlı kale mimarisinin temel özelliklerine dair çıkarımlar yapılacaktır.